

Titulná strana – hlavička

mpc

METODICKO – PEDAGOGICKÉ CENTRUM

**VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKÝCH KOMUNIT**

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

**VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNIT**

Mgr. Erika Ambrušová

**Poznaj a chráň II.ročník
1. časť**

Vydavateľ:	Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11, 850 01 Bratislava
Autor UZ:	Mgr. Erika Ambrušová
Kontakt na autora UZ:	Základná škola, Hlavná 10, 935 38 Lok, riaditelkasz@zsllok.edu.sk
Názov:	Poznaj a chráň II. Ročník 1.časť
Rok vytvorenia:	<2014>
Oponentský posudok vypracoval:	Mgr. Katarína Hrošovská
ISBN 978-80-565-0478-9	

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunit. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:

1. ORIENTÁCIA V PRÍRODE/ORIENTÁCIA V OBCI, NA KRIŽOVATKÁCH	4
1.1 Dopravné značky	4
1.2 Vždy dodržiava tieto pravidlá!	5
1.3 Správne prechádzaj cez cestu!	7
2. ORIENTÁCIA V PRÍRODE/ ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	9
2.1 Životné prostredie v ohrození	10
2.2 Domáci odpad	11
3. ORIENTÁCIA V ČASE/ ČAS / POZNÁME HODINY	12
3.1 Časti dňa	12
3.2 Ako čítať hodiny	16
3.3 Existovali hodiny odjakživa?	18
3.4 Máme ešte toľko času....	19
Zoznam použitej literatúry	20

1. ORIENTÁCIA V PRÍRODE/ ORIENTÁCIA V OBCI, NA KRIŽOVATKÁCH

Účastníci cestnej premávky sú : Chodec

Vodič

Cyklista

Korčuliar

Skateboardista

Na ulici je veľmi veľa áut a ľudí, pohybujúcich sa všetkými smermi. Keď však na chvíľu zastavíš, zbadáš, že pohyb ľudí po chodníkoch i áut po vozovke má určité pravidlá. Pravidlá cestnej premávky musia dodržiavať všetci účastníci cestnej premávky, aby sa navzájom neohrozovali.

1.1 Dopravné značky

Značky upozorňujú účastníkov cestnej premávky na nebezpečenstvo, ukladajú im zákazy, príkazy alebo obmedzenia a poskytujú informácie.

Zákaz vstupu chodcom

Zákaz vjazdu cyklistom

Cesta pre chodcov

Cesta pre cyklistov

Priechod pre chodcov

Podchod alebo nadchod
pre chodcov

Zastávka autobusu

Nemocnica

1. 2 VŽDY DODRŽUJ TIETO PRAVIDLÁ

1. Nevychádzaj na cestu spomedzi zaparkovaných áut, spoza autobusu ,spoza kríkov a stromov!

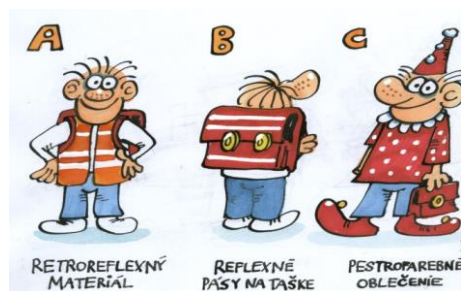
2. Nikdy neutekaj cez cestu! Zastav sa a pozorne sa rozhliadni dvakrát vľavo a vpravo!

4. Choď po ľavej strane cesty, ktorá nemá chodník!

6. Počas zníženej viditeľnosti: súmrak, noc, dážď, hmla vždy používaj reflexné prvky!

7. Ak je chodník súčasťou cesty, musíš ísť vždy po ňom!
Po chodníku vždy kráčaj po pravej strane!

8. Priechod pre chodcov

Pred vstúpením na priechod sa aspoň dvakrát pozorne pozri vľavo a vpravo.

9. Priechod pre chodcov so svetelnou signalizáciou. Červený panáčik znamená **STOJ!** zelený panáčik znamená **VOĽNO!**

10. Do 10 rokov na bicyklovanie treba využívať cestičky pre cyklistov, bočné cesty, poľné cesty, lesné cesty, ktoré sú menej frekventované. Osoba mladšia ako 10 rokov môže po verejných komunikáciách len v doprovode osoby staršej ako 18 rokov

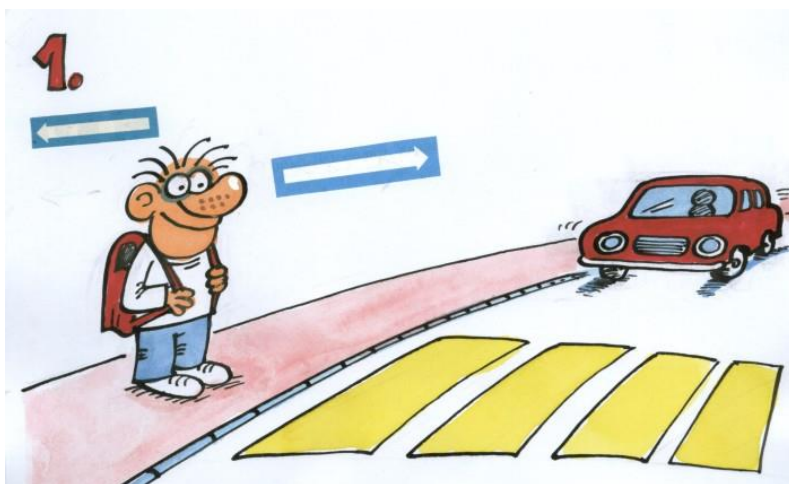

11. Pri jazde na bicykli, kolieskových korčuliach alebo skateboarde musíš vždy nosiť prilbu a mal by si používať chrániče kolien, laktov a rukavice

1. 3 Správne prechádzaj cez cestu!

1. Keď chceš prejsť cez cestu, vždy najskôr zastav.

2. Pozorne sa dvakrát rozhliadni vľavo a vpravo! Ak nevidíš prichádzať dopravný prostriedok, môžeš začať prechádzať cez cestu.

3. Cez cestu nikdy nebež, vždy cez ňu prechádzaj krokom a plynulo! Počas prechádzania cez cestu sa nezdržiavaj !

4. Keď prechádzaš cez cestu, vždy sa opäť pozorne pozri vľavo a vpravo!

2. ORIENTÁCIA V PRÍRODE / ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Naše životné prostredie sa skladá z troch základných zložiek, ktoré sú nevyhnutné pre život ľudí, rastlín a živočíchov:

1. Voda - je vzácny poklad.

- je základnou podmienkou aby sme mohli žiť na Zemi.
- vodu nachádzame v oceánoch, moriach, riekach, jazerách, ľadovcoch, v snehovej pokrývke a vo vzduchu.
- voda tvorí aj veľkú časť ľudského tela a závisí od nej jeho správne fungovanie.

Človek
nevydrží bez
vody viac
ako štyri
dni.

2. Pôda - je ako zázračné laboratórium

- látky, ktoré obsahuje, sú potravou pre rastliny a odumierajúce živé organizmy sa zasa rozkladajú a stanú sa živinami pre ďalšie rastliny.
- pri práci v záhradke, pri hrách na brehu potoka, alebo na potulkách po lesných chodníkoch určite neušlo tvojej pozornosti, že pôda je na každom mieste iná. Môže byť piesočnatá, štrkovitá, ílovitá alebo čiernozemná.
- pôdu treba pravidelne obrábať, zásobovať vodou, aby bola úrodná.

Skús sa
zamyslieť
aké
živočíchy
žijú pod
zemou !

3. **Vzduch** - je rovnako dôležitý ako voda a pôda
- obsahuje kyslík a ten je nevyhnutný pre dýchanie.
 - pri dýchaní sa kyslík dostane cez pľúca do celého tela
 - výdychom sa zbavujeme nepotrebného vzduchu.

Vieš, že za 1 minútu sa v pľúcach dospelého vymení až 7 litrov vzduchu.

2.1 Životné prostredie v ohrození.

Je nádherné žiť v krásnom prostredí, túlať sa po rozkvitnutých lúkach, počúvať vtáčí spev pod korunami stromov, dýchať svieži vzduch v horách, pochutnávať si na voňavých lesných plodoch, osviežiť sa vo vlnách belasého mora, uhasiť smäd z krištáľového potôčka..... ale určite každý z nás vie, že skutočnosť je dnes už celkom iná.

Čo všetko ohrozuje životné prostredie:

- umelé skládky odpadu
- jedovatý dym z tovární
- únik ropy do mora
- výfukové plyny z áut

My, ľudia ničíme celé životné prostredie a ubližujeme rastlinám, zvieratám, celej prírode, a tým aj sebe.

Pozri čo všetko to spôsobuje !

- úhyn zvierat a rastlín
- alergie
- nepriaznivý vplyv na zdravie človeka
- nedostatok potravín
- dýchacie problémy ľudí a zvierat.

Zaujímaj sa aj Ty o osud prírody, aby si mal zdravšie a krajšie životné prostredie!

2.2 Domáci odpad

Život človeka je sprevádzaný obrovskou záplavou odpadu. Jeho množstvo z roka na rok stúpa a znečisťuje vzduch vodu aj pôdu. Najhoršie je, že táto strašná zmes papiera, skla, plastov, bioodpadu, kovov, textilu a rôzneho nebezpečného odpadu je zmiešaný dohromady. Tento odpad je odstraňovaný spaľovaním alebo skládkami, kde sa potom do prostredia dostávajú jedovaté látky

V poslednom čase sa ľudia usilujú odpad triediť a znovu zužitkovať všetko, čo je užitočné.

Hovoríme tomu **recyklácia**.

Znak recyklácie

Najčastejšie triedime **sklo, plast, papier a kovy**. Určite ste si aj vy všimli, tie farebné kontajnery na odpad. Sú určené presne na recykláciu odpadu a slúžia na to, aby sme vedeli, kde a aký odpad máme dávať.

Skutočný priateľ prírody

Pomôcť prírode, životnému prostrediu a tým aj sebe, môže každý z nás. Nie peknými rečami, ale vlastnými skutkami. Skúsiš to aj Ty?

- Papier sa vyrába zo stromov, preto neplytvaj papierom, ale píš, kresli na obidve strany.
- Zbytočný odpad môžeme znížiť ak budeme brať z obchodov menej igelitových tašiek a namiesto jednorazových výrobkov, budeme používať také, ktoré majú náhradné náplne.
- Nebudeme vyhadzovať nepotrebné hračky a iné veci, ktoré sa dajú ešte použiť alebo ich môžeme darovať.
- Začneme triediť domáci odpad.
- Nepoužité lieky, ktoré sú už sú po záruke, nevyhodíme medzi odpadky, lebo vážne ohrozujú životné prostredie. Vrátime ich naspäť do lekárne.
- Použité batérie z hodín a rôznych prístroj nikdy nehádzeme do koša na odpadky, ale zanesieme späť do obchodu.

3. ORIENTÁCIA V ČASE / ČAS/ POZNÁMNE HODINY

Prečo sa všetko krúti okolo času?

Celý deň sa riadime podľa času. Ráno vstávame, aby sme išli do školy alebo práce. Na obed niečo zjeme a večer ideme spať. Hodiny nám pri tom pomáhajú. Ráno nám zazvoní, aby nás vytiahli z postele, povedia nám kedy ísť z domu a kedy vysielajú naše obľúbené televízne programy.

3.1 ČASTI DŇA

. Časti dňa sú :

- Ráno
- Dopoludnie
- Poludnie
- Popoludnie
- Večer
- Noc

Pozorne si prezri obrázky a porovnaj s твоjim dňom. Je podobný?

DOPOLUDNIE

POLUDNIE

POPOLUDNIE

VEČER

NOC

Prečo je Deň a Noc ?

Zem je obrovská točiaca sa guľa. Slnko ju osvetľuje ako silná lampa. Keď je Zem otočená k Slnku tou stranou, kde bývame, je svetlo – máme deň. Keď sme na strane odvrátenej od Slnka je tma - máme noc. Slnko osvetľuje iba jednu polovicu Zeme. Na druhú jej lúče nedosiahnu. **Deň sa končí, keď sa Zem jedenkrát otočí. Trvá to 24 hodín.**

3.2 Ako čítať hodiny.

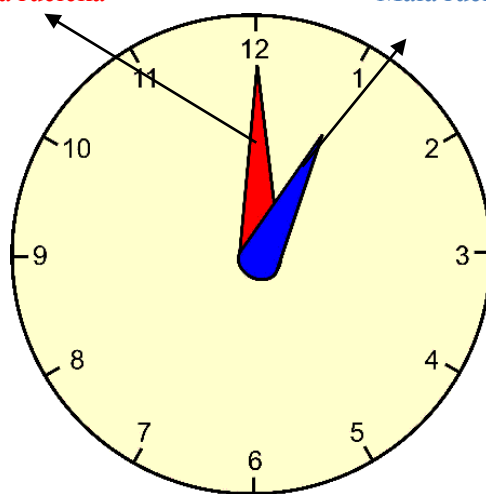
Veľá hodín má ciferník s číslami od 1 do 12 a dve ručičky, malú a veľkú. Ručičky sa točia vždy jedným smerom, od najmenšieho po najväčšie číslo. Spolu nám ukazujú, koľko je hodín.

Veľká ručička ukazuje minúty. Počas jednej hodiny sa otočí jedenkrát. Keď sa zas dostane na číslo 12, znamená to, že uplynula jedna hodina.

Malá ručička ukazuje hodiny. Točí sa tak pomaly, že to sotva vidíme. Za jednu hodinu sa posunie iba od jedného čísla k druhému.

Veľká ručička

Malá ručička

Niektoré hodiny nemajú ručičky ani ciferník. Ukazujú čas iba pomocou čísiel. Takéto hodiny sa volajú **digitálne**.

Dve čísla **pred** bodkami ukazujú **hodiny**. Dve čísla **za** bodkami ukazujú **minúty**.

Jeden deň má 24 hodín. Väčšina hodín ukazuje čas iba od 1 do 12. Malá ručička preto musí dvakrát prejsť svoju cestu po ciferníku, jeden krát cez deň a jedenkrát v noci. A ako vieme či je 8 hodín ráno alebo večer? To nám hodiny nepovedia. Ale je to veľmi jednoduché :

musíme počítat' od 12 hodiny na obed jednoducho ďalej - 13,14,15.....24. To je **polnoc**. Vtedy sa začína nový deň a znova začíname počítat' od 1.

JE TO JASNÉ???

3.3 Existovali hodiny odjakživa?

Prvί ľudia nepoznali hodiny. Riadili sa slnkom, mesiacom, hviezdami. Až neskôr prišli na to , ako zmerať čas. Existovalo a aj dnes existuje mnoho druhov hodín.

Toto je najstarší budík na svete

Presýpacie hodiny - merajú čas pomocou piesku, ktorý sa presýpa.

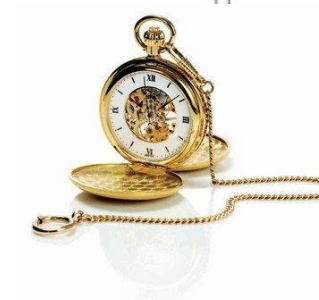
Slnčné hodiny - existujú už tisíce rokov. V noci sa používať nedajú, pretože čas určujú pomocou Slnka a tieňa. No a Slnko predsa v noci nesvieti...

Kyvadlové hodiny – kyvadlo na hodinách sa pomocou závažia kýve každú sekundu sem a tam a pomocou ozubených koliesok sa pohybuje hodinová ručička.

Vreckové hodiny – v dávnych dobách nemohli chýbať žiadnemu pánovi. Nosili ich najčastejšie vo vrecku vesty.

3.4 Máme ešte toľko času...

Rok má 4
ročné obdobia
Jar, Leto, Jeseň,
Zima

Jeden rok má
365 dní

Jeden rok má
12 mesiacov

Jeden týždeň má
7 dní

Jeden deň má
24 hodín

Jedna hodina má
60 minút

Jedna minúta má
60 sekúnd

*Želám ti veľa
pekných chvíľ!*

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. Bareková, V. 1997. *Veľká kniha malého školáka o prírode*. Bratislava: Matys, 2003. 129 s. ISBN 80-89147-10-0
2. . Csörgö, A. 1995. *Veľká kniha malého školáka*. Bratislava: Matys, 1997. 173 s. ISBN: 80-88989-35-3
3. Javorská, R. 2007. *Encyklopédia predškoláka*. Bratislava: Svojtka a Co., s.r.o., 2007. 288 s. ISBN 978-80-8107-767-8
4. Maier, O. 2003. *Čas a hodiny*. Bratislava: Slovak edition, 2011. 16 s. ISBN: 978-80-89307-88-3
5. <http://www.infovekacik.sk/>
6. www.mladyzachranar.sk
7. <http://openclipart.org/>
8. <http://classroomclipart.com/>